

Drottning Kristina:

Omvärdering av sjukdomshistoria och dödsorsak

I år är det 400 år sedan Drottning Kristina föddes. Hon övertog regeringsmakten vid 18 års ålder, konverterade till katolicismen och lämnade Sverige för Rom. Hon hade under sitt liv både fysiska och psykiska hälsoproblem, och det har funnits spekulationer kring vad hon dog av.

Drottning Kristina som barn. Målning av Jacob Heinrich Elbfas.

Foto: Cecilia Heisser/Nationalmuseum

Drottning Kristina av Sverige (1626–1689) var en anmärkningsvärd kvinna vars 400-årsdag infaller i år. Kristina föddes den 18 december 1626 som det tredje barnet till Gustav II Adolf och hans tyska hustru Maria Eleonora av Brandenburg. Eftersom Kristina var kungens enda överlevande barn, och därmed ämnad att bestiga tronen, utbildades hon på »manligt» sätt vad gällde tal, manér, aktiviteter och kläder [1–5]. År 1630 lämnade hennes far Sverige för att gå i strid i det som blev känt som trettioåriga kriget. Han stupade därefter i strid 1632, och när Kristina hade fyllt 18 år 1644 övertog hon regeringsmakten. Hon var en mycket begåvad och viljestark kvinna.

Drottning Kristina kröntes slutligen 1650 till kung i Storkyrkan (Stockholms domkyrka), och hennes regeringstid var kontroversiell av en mängd olika anledningar; de viktigaste var hennes förakt för den lutherska religionen och hennes dragning till en utvald grupp franska filosofer, bland annat René

Descartes [1–3]. Som ett resultat av detta konverterade hon till den romersk-katolska kyrkan i maj 1652.

Drottning Kristina var förmodligen en av de mest intellektuella av alla europeiska monarker på sin tid. Hennes dragning till katolicismen, som stred mot det kungliga påbudet att monarken måste vara lutheran, och andra orsaker resulterade i abdikation från tronen den 6 juni 1654, då hennes kusin Karl Gustav kröntes till kung.

Kristina lämnade Sverige, och efter flera månaders resor i Danmark, Nederländerna och Flandern och vistelse i Bryssel anlände hon år 1655 till Rom. Hon blev aktiv i Roms intellektuella liv och utvecklade vid 29 års ålder en nära relation med kardinal Decio Azzolino den yngre [6].

Hon antogs i de högsta kretsarna inom den romerska aristokratin, inklusive påven Alexander VII. Kristinas relation med kardinal Azzolino var mycket starkt känslomässig [6]. Hon lär ha uttalat: »Jag

älskade honom mer än någon annan människa» [7]. Kristinas liv i Rom var mycket aktivt och präglades av resor till flera andra europeis-

ka länder. Det var dock inriktat på nära relationer med en rad påvar, framför allt Alexander VII.

Som en uppföljning till Hjortsjös ursprungliga rapport om uppgrävningen av drottning Kristinas skelettresterna 1965 [8] fokuserade en publikation av Cole specifikt på hennes hälsa och sjukdomshistoria som vuxen [9]. I februari 1689 diagnostiserades hon med återkommande rosfeber [9] till följd av ett icke-läkande sår på sitt ben. I mitten av april 1689 noterades att hon hade feber och förlorade medvetandet episodiskt, och därefter dog hon den 19 april 1689 [5]. Något överraskande, med tanke på hur ovanliga obduktioner måste ha varit vid den tiden, utfördes en obduktion av drottning Kristinas kropp den 22 april 1689 av Alessio Spalla, hennes hovläkare [10], i Rosario-palatset i Rom [8, 9]. Övrigt dök denna rapport så småningom upp i ett privatarkiv i Wien [10].

Tidigare i februari 1689 hade den berömda italienska anatomen Marcello Malpighi, på begäran av påven Innocentius XI, av okända skäl undersökt drottning Kristina. Därefter verkar det också som om Malpighi kan ha deltagit i Kristinas obduktion. Eftersom obduktionen utfördes flera dagar efter hennes död hade

Drottning Kristinas kröningsmantel av purpurfärgad sammet.

Foto: Helena Bonnevier, Livrustkammaren/SHM (CC BY 4.0)

Drottning Kristina vid
en bankett som hölls
av påve Clemens IX
den 9 december 1668.
Konstnär: Pierre
Paul Sevin.

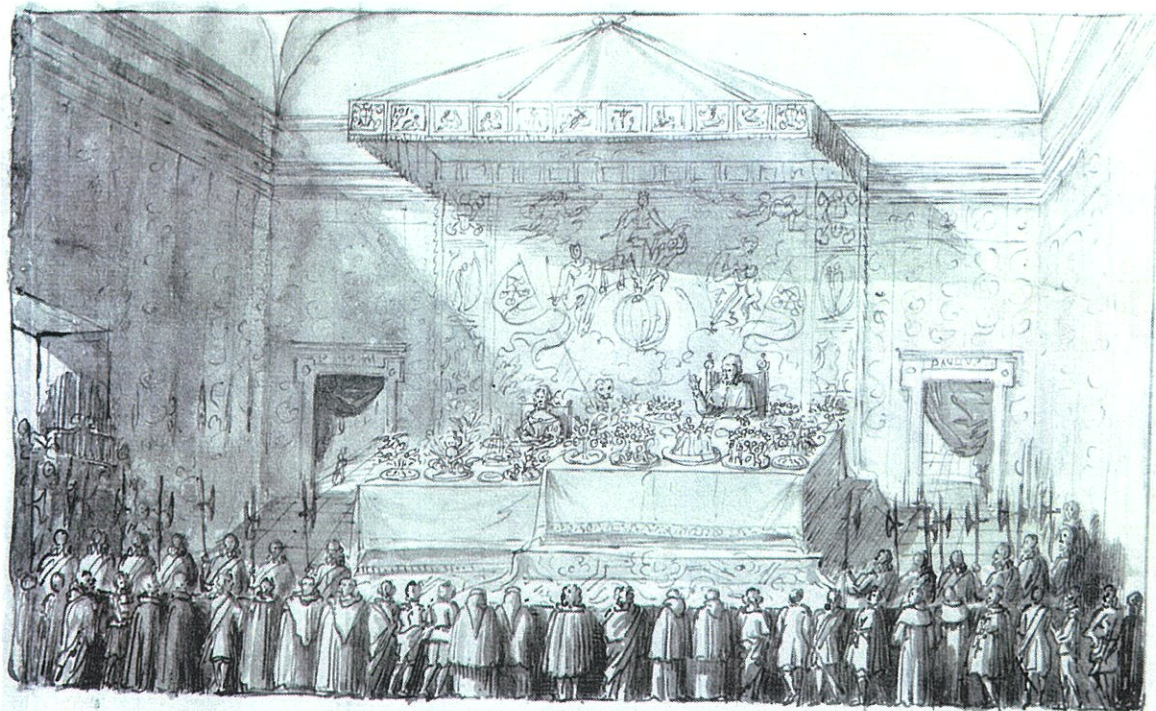

Foto: Nationalmuseum

»Eftersom obduktionen utfördes flera dagar efter hennes död hade allvarlig autolys inträffat.«

känd redan under antiken [11], men det var dock först på 1880-talet som man fastställde att erysipelas beror på en bakteriell infektion. Det är välkänt att obehandlad erysipelas kan leda till sepsis och slutligen döden. Baserat på diagnosen kutan erysipelas och hennes tidigare kliniska historia vill vi därför föreslå att den mest sannolika omedelbara orsaken till Kristinas död var sepsis sekundär till oidentifierade mikroorganismer som i sin tur orsakade hennes erysipelas [11].

- allvarlig autolys inträffat. Spallas rapport [10] beskrev hennes kropp och olika inre organ, av vilka många var autolytiska, vilket delvis kan ha berott på sepsis. Det enda oförutsedda fyndet var en ensam gallsten i hennes gallblåsa. Det viktigaste fyndet var ett rödaktigt hudsår, tidigare diagnostiserat som erysipelas, som regelbundet uppträdde på hennes högra ben [9].

Termen erysipelas, definierad som en rödaktig hudlesion, var

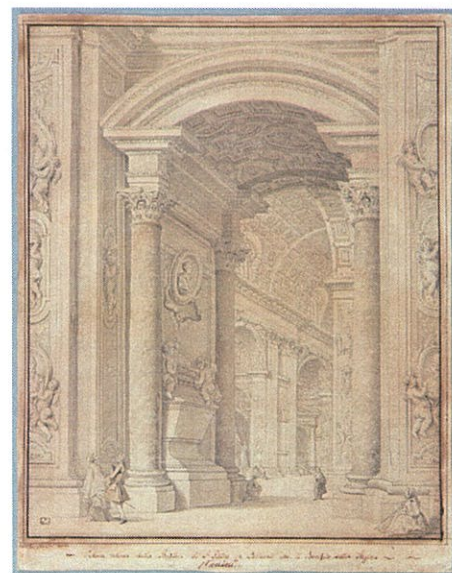
Fragment av hår från drottning Kristina, funna vid gravöppningen i Peterskyrkan i Rom, december 1965.

Upphov: Helena Bonnevier, Livrustkammaren (CC BY 4.0)

Obduktionsrapporten gav också vissa indikationer om att Kristina kan ha haft diabetes under de sista månaderna av sitt liv, baserat på hennes kliniska historia, som tyder på polyuri och polydipsi [9]. Detta erkändes i historiska redogörelser, trots den vid tiden mycket begränsade medicinska förståelsen av diabetes. Man bör komma ihåg att diabetes inte erkändes som en diagnostisk entitet på 1600-talet, utan bara att vissa individer hade överdriven urinering (polyuri) och sötsmakande urin, förmodligen på grund av glykosuri. Kristina uppvisade också symtom på diabetes när hon var i 40-årsåldern. Dessa inkluderade viktnedgång och polydipsi.

Den medicinska/antropologiska undersökningen av Kristinas skelett som gjordes 1965, efter uppgrävning av

Interiör från Peterskyrkan i Rom med drottning Kristinas grav. Konstnär: Francesco Panini.

Foto: Nationalmuseum

hennes fysiska kvarlevor, gav viss klinisk information utöver en mycket detaljerad beskrivning och mätning av alla skelettresten [8].

Det har i historieber beskrivningar funnits frågor kring Kristinas könsidentitet men Hjortsjö's observation av drottning Kristinas skelettresten var en kvinnas, vilket syntes på dimensionerna av hennes bäcken [8].

Porträtt av drottning Kristina som äldre kvinna och som ung. Kristinas exakta ålder på målningen är okänd. Det yngre porträttet är från *Memoirs of Christina, Queen of Sweden*, Vol 1, Hurst and Blackett Publishers, London 1863 [4]. Det äldre porträttet, av en okänd holländsk konstnär, är från *Drottning Kristina, Efter Tronavsägelsen* Vol. 2, ALBonniere, Boktryckeri, Stockholm [5].

Frågor om Kristinas kön, sexualitet och hälsa florerade under hela hennes livstid och ännu mer intensivt efter hennes död, ända fram till i dag [12]. Det bör betonas att det mesta av den tillgängliga informationen till stor del är spekulativ och bygger på tvivelaktiga observationer, en historisk obduktionsrapport, antropologiska undersökningar och psykologiska tolkningar, eftersom den medicinska förståelsen av mänsklig sexualitet på 1600-talet var mycket begränsad.

Drottning Kristina var en briljant och kontroversiell kvinna, som har beskrivits som manipulativ, impulsiv och känslomässigt instabil [4, 5, 10]. Hon var imponerad av makt och intellekt och påstod sig använda dessa för sina egna syften. Hennes motvilja mot äktenskap och barnafödande och hennes maskulina uppträdande, inklusive röst, klädsel och beteende, ledde också till spekulationer om hennes könsidentitet [5]. Även här finns flera publikationer för intresserade läsare [10, 13].

Eftersom hon under de sista månaderna av sitt liv hade ett kutant, icke-läkande, rödaktigt sår på underbenet som överensstämde med en diagnos som erysipelas, tror vi att den omedelbara orsaken till Kristinas död var sepsis i samband med hennes erysipelasinfektion. Dock måste poängteras att man bör vara försiktig

400-ÅRSJUBILEUM

400-årsjubileumet av Drottning Kristinas födelse uppmärksammas på olika håll i Sverige under 2026 med bland annat konserter, föreläsningar, vandringar och utställningar. En samlad bild över aktörer och händelser finns på Livrustkammarens webbplats (se: <https://livrustkammaren.se/drottning-kristina-400-ar/>)

med att ställa retrospektiva diagnoser av kända historiska personer på grund av på brist på medicinsk information.

Rolf F Barth,

Department of pathology, The Ohio State University, Columbus, USA
 ● rolf.barth@osumc.edu

L Maximilian Buja,

Department of pathology and laboratory medicine, University of Texas Health Science Center, Houston, USA

Zaid Abassi,

Department of physiology and biophysics, Ruth and Bruce Rappaport Faculty of Medicine, Technion, Israels tekniska institut, Haifa, Israel

● Dr Saman Ahmadian har hjälpt till med den elektroniska översättningen av den engelska texten till svenska. Birgitta Bergström och prof Stig Bergström har granskat den svenska översättningen.

Referenser

1. Masson G. Queen Christina. New York: Farrar, Straus & Giroux; 1969.
2. Buckley V. Christina, Queen of Sweden. The restless life of a European eccentric. New York: Harper Perennial; 2025.
3. Mattern J. Queen Christina of Sweden. Mankato, MN: Captone Press; 2009.
4. Woodhead H. Memoirs of Christina, Queen of Sweden. Vol I-II. London: Hurst and Blackett; 1863.
5. Stolpe S. Drottning Kristina. Vol 1. Den svenska tiden. Stockholm: Bonnier; 1960.
6. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärnhjelm V. The sudden death of cardinal Decio Azzolino junior (1623-1689), the universal heir of Queen Christina of Sweden: a dropsy case? *Acad Forensic Pathol*. 2024;15(2):57-67.
7. Stolpe S. Drottning Kristina. Vol 2. Efter tronavsägelsen. Stockholm: Bonnier; 1961. p. 259.
8. Hjortsjö CH. Queen Christina of Sweden: a medical/anthropological investigation of her remains in Rome. *Acta Universitatis Lundensis* 1966;(9). Lund: Gleerups; 1966.
9. Cole PM. The autopsy of Queen Christina in Rome in 1689. Murfreesboro, TN: Middle Tennessee State University, Forensic Institute
10. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärnhjelm V, Alessio Spalla, court surgeon of Christina of Sweden and his unknown Queen's autopsy report. *Acta Chir Belg*. 2024;124(4):332-8.
11. Celestin R, Brown J, Kihiczak G, et al. Erysipelas: a common potentially dangerous infection. *Acta Dermatovenereol Alp Pannonica Adriat*. 2007;16(3):123-7.
12. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärnhjelm V. The enigma Christina of Sweden (1626-1689): sexuality, power and some medical-psychological hypotheses. *Journal of History of Medicine and Medical Humanities*. 2025;37(1):137-52.
13. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärnhjelm V. Court doctors in modern Europe: Cesare Macchiati (1629-1675), a doctor travelling with Queen Christina of Sweden. *Medicina Historica*. 2024;8(1):e2024011.

Queen Christina: Reevaluation of medical history and cause of death

This year marks the 400th anniversary of Queen Christina's birth. She assumed power at the age of 18, converted to Catholicism and left Sweden for Rome. She suffered from both physical and mental health problems throughout her life, and there has been speculation about what caused her death.

Queen Christina of Sweden

(1626–1689) was a remarkable woman whose 400th birthday falls this year. Kristina was born on 18 December 1626, the third child of Gustav II Adolf and his German wife Maria Eleonora of Brandenburg.

burg. As the king's only surviving child, and thus destined to ascend the throne, Christina was educated in a "manly" manner in terms of speech, manners, activities and clothing [1-5]. In 1630 her father left Sweden to fight in what became known as the Thirty Years' War. He was subsequently killed in battle in 1632, and when Christina turned 18 in 1644 she took over the government. She was a very talented and strong-willed woman.

Queen Christina was finally crowned king in 1650 in Storkyrkan (Stockholm Cathedral), and her reign was controversial for a variety of reasons; the most important being her disdain for the Lutheran religion and her attraction to a select group of French philosophers, including René

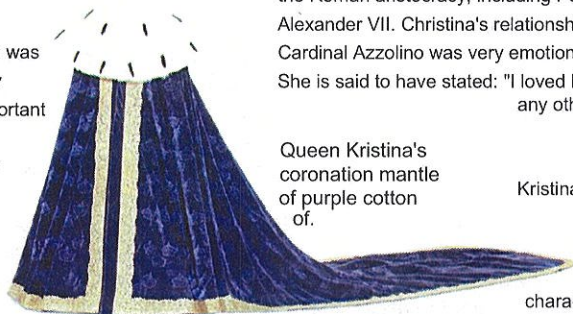

Photo: Helena Bonnevier, Royal Armoury/SHM (CC BY 4.0)

Descartes [1-3]. As a result, she converted to the Roman Catholic Church in May 1652.

Queen Christina was probably a of the most intellectual of all European monarchs of her time. Her attraction to Catholicism, which conflicted with the royal edict that the monarch must be Lutheran, and other reasons resulted in her abdication from the throne on 6 June 1654, when her cousin Charles Gustav was crowned king.

Christina left Sweden, and after several months of travel in Denmark, the Netherlands and Flanders and a stay in Brussels, she arrived in Rome in 1655. She became active in Rome's intellectual life and, at the age of 29, developed a close relationship with Cardinal Decio Azzolino the Younger [6].

She was accepted into the highest circles within the Roman aristocracy, including Pope Alexander VII. Christina's relationship with Cardinal Azzolino was very emotionally intense [6]. She is said to have stated: "I loved him more than any other man" [7].

Queen Kristina's coronation mantle of purple cotton of.

Kristina's life in Rome was very active and was characterized by trips to several other European cities.

Queen Christina as a child. Painting by Jacob Heinrich Elbfas.

countries. However, it was focused on close relations with a number of popes, especially Alexander VII.

In the original report of the exhumation of Queen Christina's skeletal remains in 1965 [8], a publication by Cole and Hultve [9] focused on her physical and medical history as an adult [9]. In February 1689, she was diagnosed with recurrent roseola [9] as a result of a non-healing wound on her leg. In mid-April 1689, she was noted to have fever and episodically lost consciousness, and she subsequently died on 19 April 1689 [5]. Somewhat surprisingly, given how unusual autopsies must have been at the time, an autopsy of Queen Christina's body was performed on 22 April 1689 by Alessio Spalla, her court physician [10], at the Rosario Palace in Rome [8, 9].

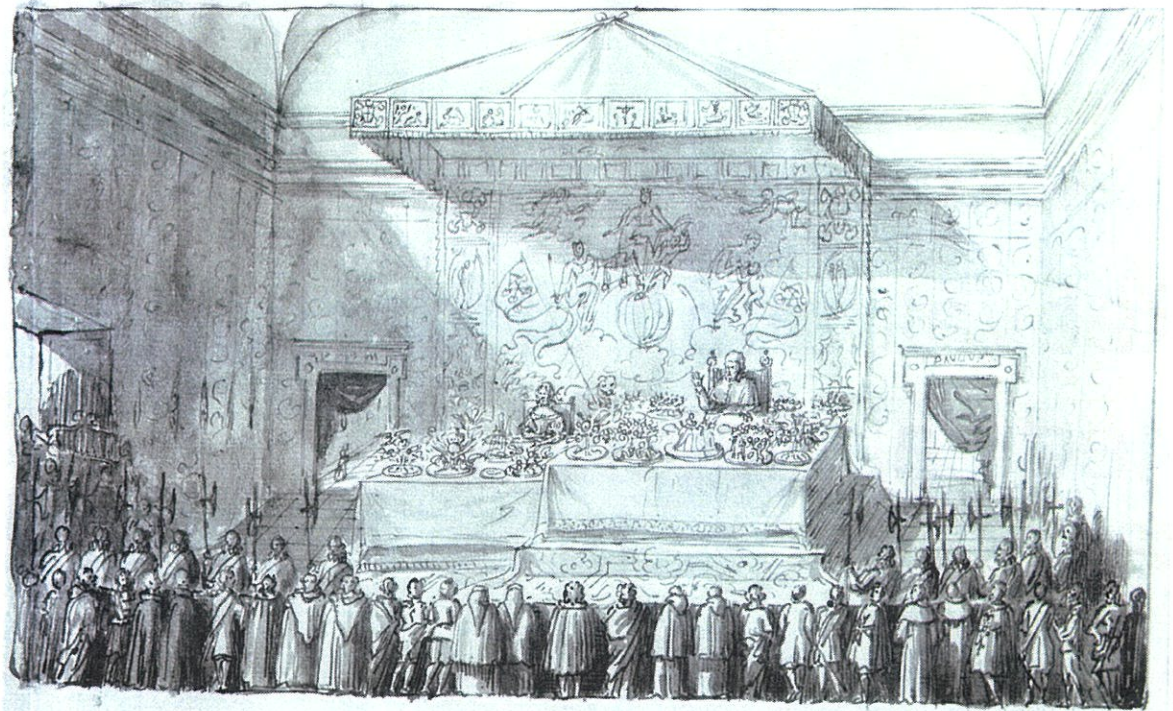
Unexpectedly, this report then turned up in a private archive in Vienna [10].

Earlier in February 1689, the famous Italian anatomist Marcello Malpighi, at the request of Pope Innocentius XI, had examined Queen Christina for unknown reasons. Subsequently, it also seems that Malpighi may have participated in Christina's autopsy. Since the autopsy was performed several days after her death,

CULTURE

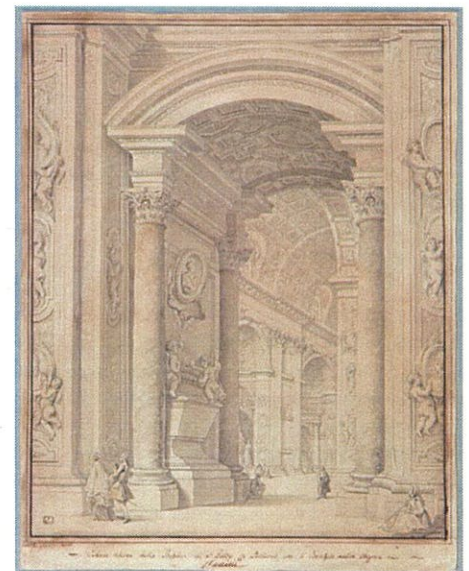
Queen Christina at a banquet held by Pope Clement IX on December 9, 1668.

Artist: Pierre Paul Sevin.

"Since the autopsy was performed several days after her death, severe autolysis had occurred."

known since antiquity [11], however, it was not until the 1880s that it was established that erysipelas is caused by a bacterial infection. It is well known that untreated erysipelas can lead to sepsis and ultimately death. Based on the diagnosis of cutaneous erysipelas and her previous clinical history, we would therefore like to suggest that the most likely immediate cause of Kristina's death was sepsis secondary to unidentified microorganisms that in turn caused her erysipelas [11].

Interior of St. Peter's Basilica in Rome with the tomb of Queen Christina. Artist: Francesco Panini.

► severe autolysis had occurred. Spalla's report [10] described her body and various internal organs, many of which were autolytic, which may have been due in part to sepsis. The only unexpected finding was a solitary gallstone in her gallbladder. The most important finding was a reddish skin ulcer, previously diagnosed as erysipelas, which appeared regularly on her right leg [9].

The term erysipelas, defined as a reddish skin lesion, was

Fragment of hair from Queen Christina, found at the opening of the tomb in St. Peter's Basilica in Rome, December 1965.

Source: Helena Bonnevier, Livrustkammaren (CC BY 4.0)

so some indications that Kristina may have had diabetes during the last months of her life, based on her clinical history, which suggests polyuria and polydipsia [9]. This was

The autopsy report also gave accounts changes, despite the very limited medical understanding of diabetes at the time.

It should be remembered that diabetes was not recognized as a diagnostic entity in the 17th century, but only that some individuals had excessive urination (polyuria) and sweet-tasting urine, presumably due to glycosuria.

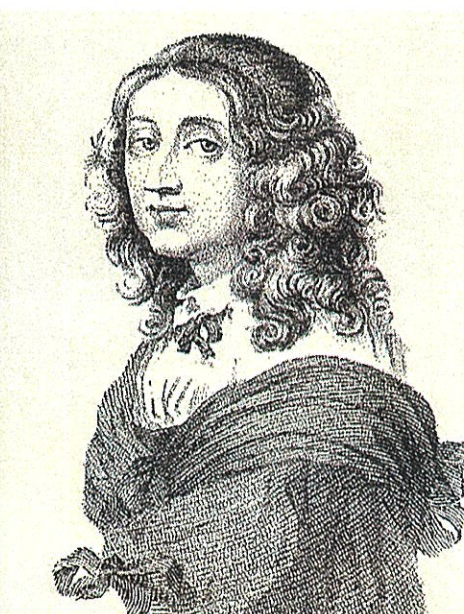
Kristina also exhibited symptoms of diabetes when she was in her 40s. These included

weight loss and polydipsia.

The medical/anthropological examination of Kristina's skeleton, which was carried out in 1965, after the excavation of

her physical remains, provided some clinical information in addition to a very detailed description and measurement of all skeletal remains [8].

There have been questions in historical accounts about Kristina's gender identity, but Hjortsjö's observation of Queen Kristina's skeletal remains was that of a woman, which was evident from the dimensions of her pelvis [8].

Portraits of Queen Christina as an older woman and as a young woman. Christina's exact age in the painting is unknown. The younger portrait is from *Memoirs of Christina, Queen of Sweden*, Vol 1, Hurst and Blackett Publishers, London 1863 [4]. The older portrait, by an unknown Dutch artist, is from *Drottning Christina, Efter Tronavsägelsern* Vol. 2, AlBonniere, Boktryckeri, Stockholm [5].

Questions about Kristina's gender, sexuality, and health abounded throughout her lifetime and even more intensely after her death, right up to the present day [12]. It should be emphasized that most of the available information is largely speculative and based on dubious observations, a historical autopsy report, anthropological investigations, and psychological interpretations, as medical understanding of human sexuality in the 17th century was very limited.

tant and controversial woman, who has been described as manipulative, impulsive and emotionally unstable [4, 5, 10]. She was impressed by power and intellect and claimed to use them for her own purposes. Her

D rattan Kristina was a brilliant aversion to marriage and childbearing and her masculine appearance, including voice, dress and behavior, also led to speculation about her gender identity [5]. Here too, there are several publications for interested readers [10, 13].

Since during the last months of her life she had a cutaneous, non-healing, reddish wound on her lower leg consistent with a diagnosis of erysipelas, we believe that the immediate cause of Kristina's death was sepsis associated with her erysipelas infection. However, it must be emphasized that caution should be exercised

400TH ANNIVERSARY

The 400th anniversary of Queen Kristina's birth will be commemorated in various parts of Sweden in 2026 with concerts, lectures, walks and exhibitions. A comprehensive overview of the actors and events can be found on the Livrustkammaren website (see: <https://livrustkammaren.se/queen-kristina-400-ars/>)

with making retrospective diagnoses of famous historical figures due to a lack of medical information.

Rolf F Barth,
Department of pathology, The Ohio State University, Columbus, USA
rolf.barth@osumc.edu

L Maximilian Buja,
Department of pathology and laboratory medicine, University of Texas Health Science Center, Houston, deer

Zaid Abassi,
Department of physiology and biophysics, Ruth and Bruce Rappaport Faculty of Medicine, Technion, Israel Institute of Technology, Haifa, Israel

b Dr Saman Ahmadian has assisted with the electronic translation of the English text into Swedish. Birgitta Bergström and Prof Stig Bergström have reviewed the Swedish translation.

References

1. Masson G. Queen Christina. New York: Farrar, Straus & Giroux; 1969.
2. Buckley V. Christina, Queen of Sweden. The restless life of a European eccentric. New York: Harper Perennial; 2025.
3. Mattern J. Queen Christina of Sweden. Mankato, MN: Captone Press; 2009.
4. Woodhead H. Memoirs of Christina, Queen of Sweden. Vol I-II. London: Hurst and Blackett; 1863.
5. Stolpe S. Queen Kristina. Vol 1. The Swedish era. Stockholm: Bonnier; 1960.
6. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärmhjelm V. The sudden death of cardinal Decio Azzoli-junior (1623-1689), the universal heir of Queen Christina of Sweden: a dropsy case? *Acad Forensic Pathol.* 2024;15(2):57-67.
7. Stolpe S. Queen Kristina. Vol 2. After the abdication. Stockholm: Bonnier; 1961. p. 259.
- [PubMed] 8. Hjortsjö CH. Queen Christina of Sweden: a medical/anthropological investigation of her remains in Rome. *Acta Universitatis Lundensis* 1966;(9). Lund: Gleerups; 1966.
9. Cole PM. The autopsy of Queen Christina in Rome in 1689. Murfreesboro, TN: Middle Tennessee State University, Forensic Institute
10. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärmhjelm V. Alessio Spalla, court surgeon of Christina of Sweden and his unknown Queen's autopsy report. *Acta Chir Belg.* 2024;124(4):332-8.
11. Celestin R, Brown J, Kihiczak G, et al. Erysipelas: a common potentially dangerous infection. *Acta Dermatovenerol Alp Pannonica Adriat.* 2007;16(3):123-7.
12. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärmhjelm V. The enigma Christina of Sweden (1626-1689): sexuality, power and some medical-psychological hypotheses. *Journal of History of Medicine and Medical Humanities.* 2025;37(1):137-52.
13. Zurlini F, Iorio S, Nigrisoli Wärmhjelm V. Court doctors in modern Europe: Cesare Macchiati (1629-1675), a doctor travelling with Queen Christina of Sweden. *Medicina Historica.* 2024;8(1):e2024011.

